

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2019-2021

Rawa Mazowiecka, marzec 2019r.

Spis treści

Wstęp	3-6
Charakterystyka i analiza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie rawskim.....	6-13
Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej	14-15
Współpraca z instytucjami.....	15-16
Cele programu i planowane działania.....	17-21
Monitoring programu	21
Ewaluacja programu	21
Źródła finansowania programu.....	21
Limit zawodowych rodzin zastępczych na lata 2019-2021.....	22
Podsumowanie	22

WSTĘP

Opieka nad dzieckiem i rodziną stała się częścią systemu pomocy społecznej. Głównym organizatorem tych działań są samorządy gminne (organizowanie profilaktyki, pomocy rodzinie i podstawowej opieki nad dziećmi wychowywanymi w rodzinach) oraz samorządy powiatowe (opieka nad dziećmi pozbawionymi warunków prawidłowego rozwoju i wychowania w rodzinie biologicznej oraz odseparowanymi od niej a także pomoc specjalistyczna rodzinom będącym w kryzysie).

Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka, w każdym okresie jego rozwoju. Dlatego należy przede wszystkim wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. W/w wsparcie rodzina winna otrzymywać od instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających w lokalnym środowisku. Pomoc rodzinie powinna wyprzedzać pomoc samemu dziecku i tak być skoordynowana, aby kompleksowo zabezpieczać jej potrzeby. W tym celu należy zabezpieczać rodziny poprzez powiatowy system pomocy dziecku i rodzinie a jego tworzenie i wdrażanie należy do zadań własnych powiatu. System opieki nad dzieckiem i rodziną funkcjonuje w oparciu o diagnozę środowiska i konsultację zarówno z instytucjami, placówkami jak też organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny. Program ten jest zgodny z ogólną koncepcją programu opracowanego w tym zakresie na poziomie województwa oraz kierunkami polityki prorodzinnej, a także wypracowanymi już i obowiązującymi standardami w zakresie pomocy rodzinie i dziecku obowiązującymi w Unii Europejskiej. Przedstawiony program jest kolejnym etapem działania na rzecz pomocy dziecku i rodzinie. W 2014r. została przyjęta Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rawskim na lata 2014 –2020. Jednym z jej integralnych elementów jest wsparcie dziecka i rodziny. Obecny program obejmuje lata 2016-2018. Budowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej oraz tworzenie kompleksowego systemu opieki nad dzieckiem powinno zawierać takie cele jak:

- wczesna profilaktyka poprzez rozwój poradnictwa i terapii rodzin dysfunkcyjnych,
- wspieranie rodzin i pomoc w rozwiązywaniu ich problemów,
- tworzenie zastępczej opieki rodzinnej poprzez powoływanie profesjonalnych rodzin zastępczych.

W systemie prorodzinnej profilaktyki i opieki nad dzieckiem należy uznać, docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast wyręczać rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej,

należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. W sprawnym lokalnym systemie prorodzinnym większość dzieci nie powinna „wychodzić” na dłużej z kręgu rodziny. Dlatego należy podjąć pracę z rodzinami biologicznymi, aby ich dzieci pozostające w opiece zastępczej, jak najszybciej mogły powrócić do środowiska rodzinnego. Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy udzielić pomocy w formie:

- poradnictwa rodzinnego,
- terapii rodzinnej,
- pracy socjalnej.

Zadania specjalistyczne, jakie ma realizować Powiat to: poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom poza rodziną, w tym w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu obejmują:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinach zastępczych niezawodowych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze niezawodowe, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych, prowadzących rodzinne domy dziecka i rodzin pomocowych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;

- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- 9) wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 10) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku, niezbędnych badań lekarskich;
- 11) prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzącej rodzinny dom dziecka;
- 12) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej albo rodzinnym domu dziecka
- 13) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych, rodzinach zastępczych niezawodowych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych, rodzin pomocowych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz osób zatrudnionych w rodzinnym domu dziecka,
 - c) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zastępcze zawodowe, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
 - d) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz szkoleń dla rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka;
- 14) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Zadaniami zleconymi powiatu z zakresu administracji rządowej są:

-realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;

-finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców z uregulowaną sytuacją prawną w zakresie ich pobytu w Polsce.

CHARAKTERYSTYKA I ANALIZA RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE RAWSKIM

Powiat Rawski znajduje się we wschodniej części województwa łódzkiego. Jego powierzchnia, wynosząca 646 km², sprawia, że jest jednym z mniejszych powiatów. W skład powiatu wchodzi: miasto Rawa Mazowiecka, miasto i gmina Biała Rawska, a także gminy: Cielądz, Rawa Mazowiecka, Regnów i Sadkowice. Powiat Rawski usytuowany jest między dwiema największymi aglomeracjami kraju: warszawską i łódzką, przy trasie szybkiego ruchu Warszawa - Wrocław, co daje mu dogodne połączenie z ważnymi ośrodkami kraju.

Powiat Rawski

Główne problemy rodzin w Powiecie Rawskim wynikają z ubóstwa, alkoholizmu oraz przemocy fizycznej i psychicznej, co w rezultacie prowadzi do bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Problem ten dotyczy nie tylko dorosłych, ale w sposób szczególny dotyka dzieci, które nie znajdują oparcia i właściwej opieki we własnej rodzinie biologicznej. Rodzice niewłaściwie wypełniający swą funkcję opiekuńczo-wychowawczą mają ograniczaną władzę rodzicielską lub są jej pozbawiani.

Z tego powodu dzieci obejmowane są różnymi formami opieki zastępczej tj. umieszczane są w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. W ustawie wprowadzono pojęcie pieczy zastępczej i wskazano formy, w jakich piecza jest realizowana.

1. Formy rodzinne:

a) rodziny zastępcze:

- rodziny zastępcze spokrewnione,
- rodziny zastępcze niezawodowe,
- rodziny zastępcze zawodowe, w tym:
 - pełniące funkcje pogotowia rodzinnego,
 - zawodowe specjalistyczne,

b) rodzinne domy dziecka.

2. Formy instytucjonalne:

a) placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego,
- rodzinnego,

b) regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Ideą pieczy zastępczej jest czasowe zapewnienie opieki i wychowania dzieciom, których rodzinom ograniczono lub odebrano prawa rodzicielskie, na mocy postanowienia sądu.

Jednym z zadań pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb dzieci, ze szczególnym

uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Podobnie jak w latach ubiegłych dzieci umieszczane w pieczy zastępczej, w większości przypadków, w rodzinach biologicznych doznawały wszelkiego rodzaju zaniedbań, przemocy oraz były świadkami nadużywania alkoholu przez rodziców. Konieczne zatem jest udzielanie dzieciom i rodzinom zastępczym profesjonalnego wsparcia w dążeniu do wychodzenia z kryzysu w jakim znalazło się dziecko, przy jednoczesnej wzmożonej pracy z rodziną biologiczną w celu umożliwienia dzieciom powrotu do środowisk rodzinnych po zażegnaniu kryzysu.

RODZINNA PIECZA ZASTĘCZA

Rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których na mocy orzeczenia sądu rodzinnego umieszczono dzieci. Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą osoby najbliższe dziecku tj. dziadkowie lub pełnoletnie rodzeństwo.

Rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe tworzą osoby nie będące wstępniymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego umieszczane są dzieci w sytuacjach nagłej konieczności zapewnienia im opieki np. przypadku przemocy w rodzinie. W pogotowiach rodzinnych umieszcza się głównie dzieci do 10 roku życia w tym noworodki i niemowlęta. W rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych umieszczane są dzieci o specjalnych potrzebach wynikających z niepełnosprawności lub nieletnie matki z dziećmi. W rodzinnym domu dziecka może przebywać łącznie do 8 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność.

Na terenie Powiatu Rawskiego funkcjonują rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe. W tabelach zamieszczonych poniżej przedstawione zostały liczby rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Rawskiego oraz dzieci w nich umieszczane w latach 2016 - 2018.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Rawskiego w latach 2016 - 2018

Rodzaj rodziny zastępczej			
	2016	2017	2018
spokrewnione	31	31	34
niezawodowe	15	16	15
RAZEM:	46	47	49

Tabela nr 2 Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu Rawskiego w latach 2016 - 2018

Ilość dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych			
	2016	2017	2018
spokrewnionych	40	49	49
niezawodowych	18	19	18
RAZEM:	58	68	67

Przedstawione powyżej dane wskazują, że liczba rodzin zastępczych w ciągu ostatnich trzech lat wzrosła. Na tej podstawie wnioskować należy, że ta forma opieki zastępczej cieszy się niesłabnącą popularnością.

Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w tych rodzinach od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Rodziny zastępcze, na ich wniosek, wspierają koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, a w stosunku do pozostałych rodzin zastępczych zadania te wykonuje organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Na jednego koordynatora przypada nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Koordynator to osoba, która współdziała z rodziną zastępczą i różnymi osobami, instytucjami (rodzina biologiczna, OPS, poradnia, przychodnia zdrowia, szkoła itp.) w celu rozwiązania różnych problemów rodziny zastępczej i dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej otaczają rodziny zastępcze wsparciem, budują z nimi więź oraz podejmują wspólne działania mające na celu rozwiązanie bieżących trudności wynikających z funkcjonowania rodziny. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonują swoje obowiązki ustawowe w ramach zadaniowego czasu pracy, głównie w bezpośrednim kontakcie z rodziną i wychowankiem w ich środowisku domowym oraz podejmują systematyczną współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi oraz kuratorami sądu rejonowego.

Zadania koordynatora :

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- współpraca z asystentem rodziny w celu opracowania, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej,

- reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- udział w ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka;
- udział w ocenie rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- informowanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o wszelkich nieprawidłowościach występujących w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnych domach dziecka;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynatorzy do najczęstszych problemów występujących w rodzinach zastępczych zaliczają:

- spożywanie alkoholu przez nieletnich wychowanków rodzin zastępczych
- zaburzenia więzi dziecko-rodzina biologiczna, dziecko – rodzina zastępcza
- niewłaściwe relacje pomiędzy rodziną zastępczą a rodzicami biologicznymi
- brak wiedzy wychowawczej rodzin zastępczych
- zbyt wysokie wymagania ze strony rodzin w stosunku do dziecka/ za wysokie oczekiwania względem dziecka
- dzieci z zaburzeniami
- problemy szkolne dzieci

Tabela Nr 3 Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzaj wsparcia			
	2016	2017	2018
Rodziny objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	32	36	43

Z powyższej tabeli wynika, że coraz więcej rodzin potrzebuje wsparcia w codziennych problemach wynikających z opieki nad dziećmi.

Koordynatorzy realizując swoje zadania, możliwie jak najczęściej odwiedzają rodziny zastępcze, prowadząc rozmowy na temat występowania u dzieci ewentualnych problemów opiekuńczo- wychowawczych czy zdrowotnych.

Koordynatorzy w ramach swoich obowiązków sporządzają:

- ocenę sytuacji dziecka, która zawiera informację o rodzicach biologicznych dziecka (władzy

rodzicielskiej i alimentach), kontaktach dziecka z rodzicami lub rodzeństwem, sytuacji zdrowotnej dziecka, jego wynikach w nauce, ewentualnych problemach opiekuńczo – wychowawczych, metodach pracy stosowanych w pracy z dzieckiem, informacji dotyczącej zainteresowań oraz stanowisko koordynatora w sprawie zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

- plan pomocy dziecku, który zawiera główne cele, do których ma dążyć rodzina przy pomocy konkretnych działań. Plan pomocy dziecku sporządzany jest raz następnie w razie potrzeby dokonuje się jego modyfikacji,

- ocenę rodziny zastępczej.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje pierwszej oceny spokrewnionej rodziny zastępczej, rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka przed upływem jednego roku od umieszczenia pierwszego dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 3 lata.

W przypadku negatywnej oceny, kolejna ocena jest dokonywana nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia dokonania tej oceny. W przypadku negatywnej kolejnej oceny, kieruje się do sądu wnioskiem o uchyleniu postanowienia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej. Natomiast po dokonaniu oceny sytuacji dziecka, formułuje się na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej, spokrewnionej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Zgodnie z cytowaną ustawą dokumentacja dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z uregulowaną sytuacją prawną, została wysłana do ośrodka adopcyjnego

Rodziny zastępcze mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oferowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jakim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej sporządzana jest diagnoza psychologiczna, która stanowi podstawę do opracowania planu pomocy dziecku. Dzieciom tego wymagającym organizuje się terapie psychologiczne oraz konsultacje specjalistyczne.

Rodziny zastępcze również na ich wniosek mogą zostać objęte wsparciem psychologicznym oraz prawnym.

Tabela nr 4 Liczba i rodzaj udzielonych porad i konsultacji psychologicznych w latach 2016-2018

Poradnictwo psychologiczne			
	2016	2017	2018
Liczba rodzin	15	33	37
Liczba porad	29	133	54
Poradnictwo prawne			
Liczba rodzin	15	15	17
Liczba porad	25	23	26

INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Instytucjonalną pieczę zastępczą, zgodnie z art. 93 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tworzą:

- placówki opiekuńczo –wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo –wychowawcze,
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Do zadań własnych powiatu należy prowadzenie placówek opiekuńczo –wychowawczych o charakterze rodzinnym, socjalizacyjnym, interwencyjnym lub specjalistyczno-terapeutycznym, które zgodnie z w/w ustawą zapewniają opiekę i wychowanie dzieciom powyżej 10 roku życia.

W strukturze jednostki organizacyjnej Powiatu znajduje się jedna placówka opiekuńczo– wychowawcza typu socjalizacyjnego tj. Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej ul. Łowicka 15. Placówka dysponuje 30 miejscami dla dzieci.

Działalność placówki ma na celu przede wszystkim dobro dziecka oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju fizycznego, emocjonalnego, społecznego i intelektualnego dziecka. W ramach prac opiekuńczo-wychowawczych w placówce prowadzone są: zajęcia wyrównawcze, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapie indywidualne, pedagogizacja rodzin, zajęcia w pracowni komputerowej. Ponadto placówka zapewnia wychowankom pomoc w usamodzielnieniu się.

Tabela Nr 5 Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo - wychowawczej w latach 2016 – 2018

Instytucjonalna piecza zastępcza	Lata		
	2016	2017	2018
dzieci umieszczone w placówce opiekuńczo - wychowawczej na terenie powiatu rawskiego, w tym	4	4	16
dzieci umieszczone z terenu innych powiatów	2	2	14
dzieci pochodzące z terenu powiatu rawskiego umieszczone w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów	0	1	0

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić, że liczba wydanych skierowań do placówki opiekuńczo –wychowawczej funkcjonującej na terenie Powiatu Rawskiego w latach 2016-2017 utrzymywała się na takim samym poziomie natomiast drastycznie wzrosła w 2018 roku. W związku z powyższym należy rozwijać rodzinną pieczę zastępczą, która generuje znacznie niższe koszty utrzymania dzieci. Rodzina zastępcza ma możliwość stworzenia warunków opieki i wychowania najbardziej zbliżonych do rodziny naturalnej. Ponadto może stworzyć dziecku namiastkę prawdziwego domu rodzinnego oraz może poświęcić mu dużo więcej czasu i uwagi niż wychowawca w placówce.

Tabela nr 6 Dzieci, które opuściły pieczę instytucjonalną w latach 2016-2018.

Powody opuszczenia Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej przez dzieci	Lata		
	2016	2017	2018
Powrót do rodziny naturalnej	2	1	2
Umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej	0	0	1
Przeniesienie do innej placówki	3	0	0

USAMODZIELNIENIA PEŁNOLETNICH WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczą –wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczą –terapeutyczną, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu:

1)przynaje się pomoc na :

- a)kontynuowanie nauki,
- b)usamodzielnienie,
- c)zagospodarowanie,

2)udziela się pomocy w uzyskaniu:

- a)odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- b)zatrudnienia,

3)zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Tabela Nr 7 Liczba usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w latach 2016 – 2018

	2016	2017	2018
Liczba osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych	4	4	6
Liczba osób usamodzielnianych z placówek opiekuńczo-wychowawczych	2	1	2

Jednym z warunków otrzymania przez osobę usamodzielnianą pomocy jest opracowanie wraz z opiekunem usamodzielnienia co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności indywidualnego programu usamodzielnienia, który określa m.in. zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki wypłacana jest na czas trwania nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Pomoc na usamodzielnienie przyznawana jest po ukończeniu nauki przez wychowanków natomiast pomoc na zagospodarowanie jest przyznawana w trakcie trwania nauki, z przeznaczeniem na zakup niezbędnych urządzeń gospodarstwa domowego, mebli, sprzętów niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Tabela Nr 8 Liczba usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej , którzy otrzymywali poszczególne formy pomocy w latach 2016 – 2018

Poszczególne formy pomocy	Liczba wychowanków		
	2016	2017	2018
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	0	1	3
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	4	3	3
Pomoc na zagospodarowanie	3	3	2

Tabela Nr 9 Liczba usamodzielniających się wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej , którzy otrzymywali poszczególne formy pomocy w latach 2016 – 2018

Poszczególne formy pomocy	Liczba wychowanków		
	2016	2017	2018
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	0	0	1
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	2	0	0
Pomoc na zagospodarowanie	1	0	0

Ważną kwestią dotyczącą wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzących z terenu powiatu rawskiego jest pomoc w uzyskaniu mieszkania.

Większość podopiecznych nie ma możliwości powrotu do domu rodzinnego, a w wielu przypadkach powrót jest niewskazany. W takich wypadkach wychowankowie umieszczani są w mieszkaniach chronionych znajdujących się w Białej Rawskiej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych.

Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia dla wychowanków polega na udzielaniu informacji o możliwych formach wsparcia przez instytucje realizujące to zadanie, kierowanie do PUP w celu uzyskania informacji o posiadanych ofertach pracy, kierowaniu na staż, udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe.

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI.

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej –Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej aktywnie współdziałał z instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej. Partnerami w realizacji ustawowych zadań byli:

- ośrodki pomocy społecznej powiatu rawskiego,
- Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej, Wydział Rodzinny i Nieletnich,

- Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy w Łodzi,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- placówki oświatowe,
- Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego
- Policja,
- Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna,
- niepubliczne poradnie psychologiczne,
- organizacje pozarządowe,

Współpraca z w/w podmiotami miała na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny. Charakteryzowała się dynamiką działań oraz ukierunkowana była na rozwiązywanie bieżących problemów i potrzeb, ze szczególnym uwzględnieniem działań mających na celu jak najdłuższe utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej, a w przypadku umieszczeni go w pieczy zastępczej jak najszybszy jego powrót do rodziny.

CELE PROGRAMU I PLANOWANE DZIAŁANIA

CEL GŁÓWNY: Zbudowanie w powiecie rawskim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 1: Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie współpracy z rodziną naturalną

Uzasadnienie celu: Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Szansą wzrastania dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze. Obecne rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie tych rodzin zastępczych, które już funkcjonują przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki w powiecie rawskim.

Kierunki działań:

1. Wdrażanie działań zaplanowanych do realizacji w ramach 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rawskim.
2. Prowadzenie kampanii promującej idee rodzicielstwa zastępczego.
3. Rozwój zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych.
4. Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.
5. Pozyskanie i przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej oraz zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
6. Prowadzenie procesu diagnostyczno-kwalifikacyjnego pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
7. Współpraca i koordynacja instytucji oraz służb działających na terenie powiatu rawskiego na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia.
8. Współpraca z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej na rzecz reintegracji rodziny.
9. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej i rodzicielstwa zastępczego.
10. Ustalenie rocznych limitów zawodowych rodzin zastępczych w powiecie rawskim

Oczekiwane efekty:

1. Powstanie różnorodnych form opieki zastępczej w powiecie rawskim.
2. Postrzeganie rodzin zastępczych jako integralnego elementu systemu pieczy zastępczej.
3. Wzrost liczby rodzin zastępczych - niezawodowych i zawodowych.
4. Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
5. Zmniejszenie liczby wychowanków powracających do placówki.
6. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych.
7. Przejmowanie przez rodziny biologiczne opieki nad własnym dzieckiem.
8. Wsparcie rodziców zastępczych przez organizacje pozarządowe.
9. Podniesienie prestiżu rodzin zastępczych jako istotnego elementu systemu pieczy zastępczej.
10. Liczba zawodowych rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie rawskim zgodnie z ustalonym limitem na dany rok kalendarzowy.

Wskaźniki:

1. Liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz promujących funkcjonowanie rodzin zastępczych.
2. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3. Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
4. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, pogotowia rodzinnego i rodzinnych domów dziecka.
5. Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej (psycholog, prawnik).
6. Działająca grupa wsparcia rodziców zastępczych.
7. Liczba wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo- wychowawczych do biologicznych rodzin.
8. Liczba rodzin naturalnych współpracujących na rzecz poprawy swojego funkcjonowania i polepszenia sytuacji finansowo-bytowej.
9. Liczba organizacji udzielających wsparcia oraz specyfika udzielonego wsparcia.
10. Zwiększenie poczucia własnej wartości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej.
11. Ustalony limit rodzin zawodowych w latach 2019, 2020 i 2021.

Cel szczegółowy nr 2. Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Uzasadnienie celu:

Istnieje konieczność by w zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną uwzględnić działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo - wychowawczej i rodziny zastępczej. W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu.

Kierunki działań:

1. Systematyczne przygotowywanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych do procesu usamodzielnienia.
2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej.
3. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowywanie.
4. Współpraca instytucji i organizacji pozarządowych w powiecie rawskim na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianego wychowanka.

Oczekiwane efekty:

1. Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia.
2. Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy.
3. Wsparcie finansowo- rzeczowe pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej.
4. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków zgodnie z kompetencjami instytucji.
5. Wsparcie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych przez inne instytucje oraz organizacje pozarządowe działające w ramach zadań statutowych.

Wskaźniki:

1. Ilość uzyskanych pozytywnych ocen z realizacji programu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
2. Liczba wychowanków, którzy nabyli umiejętności poruszania się na rynku pracy.

3. Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.
4. Liczba wychowanków i forma wsparcia otrzymana przez pełnoletniego wychowanka, ze strony innych instytucji i organizacji pozarządowych.
5. Wydatkowana kwota na świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w roku 2019, 2020, 2021.

Zakładane rezultaty realizacji programu:

1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
2. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
3. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, w razie potrzeby organizowanie pomocy wolontariuszy.
5. Kompleksowa pomoc osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
6. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
7. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
8. Utrzymanie standardów w placówce opiekuńczo-wychowawczej funkcjonujących w powiecie rawskim dostosowanych do standardów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Adresaci programu:

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Rawskiego na lata 2019-2021 jest skierowany do:

- 1) rodzin zastępczych,
- 2) dzieci i młodzieży przebywającej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;

- 3) pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze;
- 4) rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

MONITORING PROGRAMU

Monitoring będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących realizowanych działań w ramach tego Programu oraz ocenie aktualności Programu w kontekście potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej przedstawianych corocznie Zarządowi Powiatu wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności PCPR. W przypadku konieczności zmiany postanowień Programu w związku ze zgłoszonymi potrzebami podejmowane będą działania aktualizujące Program stosownie do potrzeb, poprzez zmianę treści Programu. Dodatkowym narzędziem monitoringu będzie stała obserwacja i nadzorowanie realizacji działań wynikających z przyjętego Programu, w tym reagowanie na zmianę sytuacji i dostosowanie treści Programu do zmieniającej się sytuacji.

EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Sylwia Stangreciak - Specjalista Pracy Socjalnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

Przedmiotem ewaluacji będzie ocena skuteczności podejmowanych działań w oparciu o analizę założonych wskaźników, określająca stopień realizacji celów Programu.

ZRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

1. Samorząd województwa.
2. Samorząd powiatu.
3. Samorządy gmin.
4. Administracja rządowa.
5. Organizacje pozarządowe.
6. Środki zewnętrzne.
7. Odpłatność rodziców biologicznych.
8. Inne

LIMIT ZAWODOWYCH RODZIN ZASTĘPCZYCH NA LATA 2019-2021.

Biorąc pod uwagę wszystkie omówione dane poniżej przedstawiony zostaje limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2019-2021, a mianowicie:

- w roku 2019 limit zawodowych rodzin zastępczych wynosi - 1
- w roku 2020 limit zawodowych rodzin zastępczych wynosi- 1
- w roku 2021 limit zawodowych rodzin zastępczych wynosi - 1

PODSUMOWANIE

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w rodzinie naturalnej lub stworzenie jak najlepszych warunków rozwoju i wychowania. Podejmowane działania pozwolą jak najdłużej funkcjonować dziecku w środowisku rodzinnym. Będzie to możliwe dzięki specjalistycznemu poradnictwu i rozwojowi sieci placówek wsparcia dziennego oraz wsparciu finansowemu pozwalającemu na wyjście z sytuacji kryzysowej.

Dzieci, które zostały pozbawione właściwej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, zostaną przyjęte do rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka. Należy dążyć do skracania okresów pobytu dzieci w zastępczej formie opieki na rzecz powrotu do rodzin biologicznych. W tym celu niezbędny jest rozwinięty system wsparcia środowiskowego wraz z pomocą terapeutyczną, materialną i socjalną przeznaczoną dla rodzin dysfunkcyjnych, z wczesną interwencją zespołów składających się z profesjonalistów (pracownik socjalny, terapeuta, psycholog, pedagog szkolny, kurator zawodowy, policjant, lekarz). Aby wyżej wymienione cele były prawidłowo realizowane należy stworzyć sprawnie funkcjonujący system współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami świadczącymi pomoc rodzinie i dziecku na terenie Powiatu Rawskiego.

Koordynatorem tego działania od 2012 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które realizuje cele zawarte w niniejszym Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. W lokalnym systemie działań w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych należy brać pod uwagę udział również innych podmiotów i instytucji. Założenia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, które nie zostaną zrealizowane w latach 2019–2021, będą uwzględnione w kolejnym programie.

